

Van dennenbos naar duingrasland

na de branden in de Schoorlse duinen

Tussen 2009-2012 zijn er in de Schoorlse duinen enkele grote duinbranden geweest. Daarbij verbrandden stukken dennenbos, loofbos en heide. Waar dennenbos stond heeft Staatsbosbeheer het verbrande hout en de stobben verwijderd en de overgebleven humuslaag afgevoerd. Welke ontwikkelingen hebben er sindsdien plaats gevonden? Is het zand weer gaan stuiven of groeien er planten die horen bij deze kalkarme zandgrond aan de kust? Acht jaar na de ingreep hebben we op drie locaties gekeken naar de spontane vegetatieontwikkeling.

Tekst: Theo Baas, Cor ten Haaf en Eva Pauw

Duingraslandplanten

Wat direct opvalt bij alledrie de gebieden is dat buntgras veel voorkomt. Tijdens de inventarisatie in juni 2020 kleurde deze soort de hellingen zachtroze. Andere regelmatig voorkomende soorten zijn zandzegge, vroege haver, gewoon biggenkruid, fijn schapengras en schapenzuring. Verrassend voor ons was dat een kenmerkende duingraslandsoort als zandblauwtje zich in één opname al frequent gevestigd had en in de andere hier en daar.

Maar er waren meer verrassingen. Tussen de vegetatie die bij de eerste »

Hondsviooltje. Foto: Nico van Kappel

indruk vooral uit buntgras en zandzegge lijkt te bestaan, vonden we nog veel meer soorten die kenmerkend zijn voor kalkarm duingrasland. Zoals bijvoorbeeld schermhavikskruid, klein tasjeskruid, mannetjesereprijs, duinroosje en de Rode lijstsoort hondsviooltje. Ook heidespurrie, kenmerkend voor de Schoorlse duinen, heeft zich al op een enkele plek gevestigd.

Ook de mosvegetatie blijkt zich lokaal te ontwikkelen. Naast kenmerkende bladmossen als gewoon gaffeltand-

mos, gewoon purpersteeltje, fraai haarmos en zandhaarmos vonden we ook al korstmossen als vals rendiermos, gewoon stapelbekertje, bruin bekermos en groot leermos.

Plaatselijk zien we verder struikheide en kraaiheide zich vestigen.

Storingsplanten en exoten

Hoewel de stobben en humus zijn afgevoerd, is hier en daar toch nog wel humus achter gebleven. Op die plaatsen zou je storings- en kapvlakte-soorten kunnen verwachten en die blijken er inderdaad te zijn. Wilgenroosje, kleverig kruiskruid en boskruiskruid troffen we hier en daar aan.

Gewoon biggenkruid

Foto: Cor ten Haaf

Lokaal is gewone braam wat talrijker, vooral in valleitjes waar de achtergebleven humus zich heeft opgehoopt.

Exoten hebben zich ook gevestigd. Op een enkele plaats vonden we kiemplanten van Amerikaanse vogelkers en ook zwarte den komt op diverse plaatsen terug. Ook zagen we hier en daar al tankmos of grijs kronkelsteeltje. Als de stikstofdepositie niet afneemt zal dit mos, net als op andere plaatsen in de Schoorlse duinen, deel uit blijven maken van de duingraslandvegetatie.

Ontwikkeling naar 'grijs duin'

Op alle locaties zien we een duidelijke ontwikkeling in de richting van kalkarm duingrasland. In termen van Natura-2000: habitatype H2130_B 'Grijze duinen (kalkarm)' oftewel vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie op kalkarme grond. Voor de Schoorlse duinen bestaat de verplichting (binnen Natura-2000) om dit type grasland uit te breiden. Twee gebieden hebben al kenmerken van dit kalkarme duingrasland. Voor het derde gebied geldt dat nog niet helemaal, maar we zien ook daar een duidelijke ontwikkeling in die richting.

Beheer

Het huidige beheer bestaat uit extensieve begrazing met runderen.

Bij Zeeweg met zandblauwtjes. Foto: Cor ten Haaf

Aanvullend zullen hierbij exoten als zwarte den en Amerikaanse vogelkers moeten worden bestreden. Als dat gebeurt dan zal zich op deze locaties in de komende tien jaar een gevarieerde duingraslandvegetatie van kalkarme bodem kunnen ontwikkelen met hoge kwaliteit.

Conclusies en toekomst

De ontwikkeling van gevarieerde duingraslandvegetatie op droge kalkarme bodem op plaatsen waar eerst dennenbos heeft gestaan, is goed mogelijk. In een tijdsbestek van minder dan tien jaar blijken de kale zandvlakten inmiddels begroeid met plantensoorten die passen bij het beoogde kalkarme duingrasland, zoals buntgras, zandzegge, schapenzuring en zandblauwtje. Voorwaarde is wel dat de stobben en de laag naalden en humus zorgvuldig afgevoerd worden.

Deze conclusies zijn ook van belang in relatie tot de voorgenomen omvorming van dennenbos naar grijs duin,

Duinvioltje
Foto: Cor ten Haaf

zoals die in het Natura 2000 beheerplan wordt voorgesteld. Deze plannen hebben tot veel protesten bij burgers geleid, die zich verenigd hebben in de 'Duinstichting' (zie ook DUIN 2018 nr.3: Bomenkap in de duinen). Inmiddels is in Schoorl een duinplatform waarin Staatsbosbeheer en belangengroepen overleggen, o.a. Duinbehoud en de Duinstichting. Voorlopig zal alleen het 7,6 hectare grote Dr. Van Steijnbos gekapt worden. Dit is in het najaar van 2020 gebeurd. Dit onderzoek toont in ieder geval aan dat een succesvolle omvorming naar 'grijs duin' vanuit dennenbos mogelijk is. •

Theo Baas is duinconsulent voor Duinbehoud voor Bergen, Egmond en Schoorl; Cor ten Haaf en Eva Pauw zijn zelfstandig ecooloog.